

בית התורה

שינון הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ הגאון רבי אברהם יהודה
בן רבי יעקב פרכשטיין זצוק"ל
הערוך והנצחית ט"ל 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גלין 266 פרשת וארא תשפ"ה

סנהדרין מ-מו

להתראה, העובד ע"ז את מי עבד לפעור או מרקוליס כמה עבד בזיבוח בקיטור בניסוך והשתחואה.

עולא אומר מנין לומדים התראה מהתורה שכתוב **ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה** וכי הדבר תלוי בראיה אלא הכוונה שהעדים יראוהו טעמו של דבר ואם אינו ענין לכתר שזה ממילא בדין שמים,

דף מא לומדים מכך מלקות ואצל חזקיה למדו מהפסוק **וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה** שהתרו בו ועדיין הוא מזיד, ואצל ר' ישמעאל למדו מהפסוק **וימצאו אותו מקושש** שמצאו אותו והוא עדיין מקושש, ואצל רבי למדו מהפסוק **על דבר אשר ענה** על עסקי דיבור ויש צורך בכל הפסוקים הנ"ל שאם היינו לומדים מאחותו היינו אומרים שרק חיוב מלקות תלוי בהתראה ובחייבי מיתות לא, קמ"ל **וכי יזיד** ואם היינו לומדים מכי יזיד היינו אומרים שרק בסיף מקילים ולא בחייבי סקילה, קמ"ל ממקושש, ויש צורך גם בפסוק של נערה המאורסה לר"ש לרבות נשפים ולרבנן שדבר שלומדים בק"ו התורה טורחת לכתבו ואם היה כתוב בנסקלים יכלו ללמוד את כולם בק"ו אלא שדבר שלומדים בק"ו התורה טורחת לכתבו.

רבא או חזקיה אומרים מנין שצריך שיתיר עצמו למיתה שכתוב **יומת המת** עד שיתיר עצמו למיתה.

רב חנן אומר שעדיי נערה המאורסה לא נהרגים כי הם יכולים לומר שהם באו רק לאסרה על בעלה ואמנם אם התרו בה על סקילה לא יכולים לומר כך ורב חנן דיבר כשלא התרו והיא נהרגת באשה חבירה, וכר' יוסי בר' יהודה שאומר שחבר לא צריך התראה כי התראה נתנה להבחין בין שוגג למזיד, אך קשה אם העדים לא נהרגים א"כ גם היא לא תהרג שהרי זה עדות שאין יכולים לקיים בה הזמה שאינה עדות, ויש לומר שאכן רב חנן בא לומר שכיון שהם לא נהרגים ממילא גם היא לא תהרג כי זה עדות שאין יכולים להזימה, ולפ"ז לר' יוסי בר' יהודה אשה חבירה לא תהרג אלא בזינתה וחזרה וזינתה שבאופן זה לא יכולים לומר לאסרה על בעלה באנו, אך קשה שניתן לומר שבאו לאסרה על הבעול השני ויש לומר שמדובר שזינתה עם הבעול ראשון או שזינתה מקרובה שממילא לא באו לאסרה עליהם, אך לפ"ז רב חנן לא היה צריך לנקוט נערה המאורסה אלא כל נשואה אלא שהוא בא לחדש שאפילו אשה שלא יושבת תחת בעלה בכ"ז יכולים העדים לומר לאסרה על בעלה באנו.

רב חסדא אומר שאם אחד אומר שהרגו בסיף והשני אומר שהרגו באריון שזה חנית עם להבים אין העדות מכוננת, ואם אחד אמר בגדיו שחורים והאחר אמר שהם לבנים העדות קיימת, ויש להקשות ממה ששנינו על הפסוק **נכון** שאם אחר אמר בסיף והשני אמר באריון או שאחד אמר בגדיו לבנים והשני אמר בגדיו שחורים אין זה נכון, ורב חסדא יבאר ששם מדובר שיש הכחשה בסודר שחנקו בו אם היה שחור או לבן, ויש להוכיח מברייתא שאחד אומר סנדליו שחורים והאחר אומר לבנים אינו נכון, יש לומר שמדובר שבעט בסנדלו והרגו, ויש להוכיח מדברי המשנה שבן זכאי בדין בעוקצי תאנים, ורמי בר חמא דוחה שמדובר שהוא קצץ תאנים בשבת שעל זה הוא נהרג, אך קשה שישנה ברייתא שאמרו לו תחת תאנה הרגו, אלא רמי בר חמא מבאר שהוא שפרו ביחור של תאנה, ויש להקשות ששנינו בברייתא שבן זכאי שאל אותם תאנה זו עוקציה דקים או גסים תאנים שחורות או לבנות, אלא אמר רב יוסף שאין להקשות מבן זכאי שהוא סובר שבדיקות חכקיות.

אין לומר שבן זכאי הנ"ל הוא רבן יוחנן בן זכאי כי הוא לא היה בסנהדרין בעת שדנו שיני נפשות, שהרי שנינו שכל שנתויו ק"כ שנים מ' שנה עסק בפרקמטיא מ' שנה למד ומ' שנה לימד ושנינו שמ' שנה קודם חורבן גלתה הסנהדרין וישבה בחנות, ור' יצחק בר אבדימי אומר שמאו לא דנו דיני קנסות ולכאורה מדוע לא דיני קנסות הרי היו סמוכים אלא הכוונה לדיני נפשות, ושנינו שאחר החורבן רבן יוחנן בן זכאי התקין כמה תקנות וא"כ הוא לא היה בסנהדרין אלא הכוונה לבן זכאי אחר, אך קשה שישנה ברייתא מפורשת שרבן יוחנן בן זכאי בדין בעוקצי תאנים, אלא יש לומר שזה היה בעת שהיה תלמיד היושב לפני רבו והוא אמר דבר המסתבר, **עמוד ב** וקבעו כך בשמו, וכשלמד קראו לו בן זכאי וכשלימד קראו לו רבן יוחנן, ונקרא בן זכאי על שם תחלתו והברייתא שכתבה רבן יוחנן על שם עכשיו.

מה שהמטות אומרת אפילו שנים אומרים אין אני יודעים קשה מה נוסף בשנים שאומרים הרי אם כשאתה אומר אני יודע זה קיים א"כ גם בשנים זה קיים, ומבאר רב ששת שזה הולך על הרישא לגבי חקירות שאם שנים אומרים ידענו ואחד אומר לא יודע העדות בטילה וכו"ע שמקשים שלושה לשנים, ורבא מקשה והרי כתוב עדותם קיימת, ורבא אומר שזה בא לומר שאפילו בחקירות אם שנים יודעים ואחד אומר אני יודע העדות קיימת ולא כר"ע שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה.

כשרב כהנא ורב ספרא למדו מסכת סנהדרין אצל רבה שאל אותם רמי בר חמא מה למדתם אצל רבה על סנהדרין אמרו לו מה קשה לך בסנהדרין אמר

דף מ אחר האיום על העדים בדקום בו חקירות באיזה שבוע של יובל באיזה שנה בשבוע באיזה חודש בכמה בחדש באיזה יום באיזה שעה ואיזה מקום, ור' יוסי סובר שבדקום רק באיזה יום באיזה שעה ואיזה מקום, ושאלום מכירים אתם אותו התריתם בו ובעובד ע"ז שאלום את מי עבד וכמה עבד כל המרבה בבדיקות הוא משובח ובן זכאי בדין היו עוקצי התאנים של מקום ההריגה, ההבדל בין חקירות לבדיקות שבחקירות אם אחד אמר אני יודע עדותו בטלה את בדיקות אם אמר אני יודע ואפילו אם שניהם אומרים אין אני יודעים עדותם קיימת אך גם בחקירות וגם בבדיקות אם הוכחשו העדים ביניהם העדות בטלה. אחד אומר שהמקרה היה בכ' בחדש והשני אומר שזה היה בג' בחדש העדות קיימת כי האומר ב' ידע שההדש הקודם התעבר והאומר בג' לא ידע שהוא התעבר, אך אין כל אחד אמר בג' והשני אמר בה' העדות בטלה כי לא טועים ביומיים, ואם אחד אמר שהמקרה היה בכ' שעות ביום והשני אמר בג' שעות העדות קיימת ואם אחד אמר בג' והשני אמר בה' העדות בטלה ולר' יהודה העדות קיימת אך אם אחד אמר בה' והשני אמר בו' לכו"ע העדות בטלה שבה' החמה במזרח ובו' היא במערב, אחר החקירות והבדיקות מכניסים את השני אם עדותם מכוננת פותחים בזכות ואם אמר אחד מהעדים שיש לו לימוד זכות או שאמר אחד מהתלמידים יש לי עליו לימוד חובה משתקים אותו, אם תלמיד שאמר שיש לו לימוד זכות מעלים אותו ומושיבים אותו ביניהם ולא ירד משם כל אותו היום ואם יש ממש בדבריו שומעים לו ושומעים אפילו לנידון עצמו ובלבד שיש ממש בדבריו, ואם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לא מעבירים אותו למחרת ויושבים יחד זוגות זוגות ומיעטו במאכל ולא שתו יין כל אותו היום ונושאים ונותנים כל הלילה ולמחרת משכימים ובאים לב"ד והמזכה אומר אני מזכה ונשאר בכך וכן המחייב אומר אני מחייב ואני נשאר בכך מי שלימד חובה יכול לחזור ללמד זכות אך המלמד זכות לא יכול לחזור וללמד חובה, אם טעו בדבר שני סופרי הדיינים מזכירים להם אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לא עומדים למנין אם י"ב מזכים וי"א מחייבים הוא זכאי ואם י"ב מחייבים וי"א מזכים ואף אם י"א מזכים וי"א מחייבים ואחד אומר אני יודע מוסיפים הדיינים ומוסיפים שנים שנים עד ע"א, ואם ל"ו מחייבים ול"ה מזכים דנים אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מהמחייבים את דברי המזכים.

גמרא אמר רב יהודה מנין שעושים ז' חקירות שכתוב בעיר הנדחת **ודרשת וחקרת ושאלת היטב** וכתוב ביחיד העובד **והוגד לך ושמת ודרשת היטב** ובעדים זוממים כתוב **ודרשו היטב** **עמוד ב** ואין לומר שהתורה כתבה בכל אחד כמה חקירות יש בו ולא ללמד שבעה שבעה שא"כ נכתוב באחד ונלמד את כולם ממנו וכיון שכולם למדים מאחד כאילו כתוב הכל בכלום, אך לכאורה אין לדמות דין לדין שעיר הנדחת חמורה מהאחרים שממונם פלט ויחיד העובד חמור מהאחרים שדינם גם בסיף ועדים זוממים חמור מהאחרים שאינם צריכים התראה, ויש לומר שלומדים את כולם בגזירה שוה היטב היטב והיא מופנית שאם לא כן יש לפרוך שהתורה יכלה לכתוב **ודרשו וחקרו** והתורה הוסיפה **היטב** ללמד גז"ש, ולכאורה רק ביחיד העובד ובעדים זוממים זה מופנה שהתורה לא כתבה רק וחקרו אלא **היטב** אך בעיר הנדחת לא היה משהו אחר לכתוב במקום היטב למנין, ויש לומר שהיה ניתן לכתוב דרוש תדרוש או חקור תחקור והתורה כתב היטב ללמד גז"ש, ונחנקים לומדים ק"ו מנסקלים ונהרגים וכן נשפרים לומדים ק"ו מנסקלים אך זה רק לרבנן שנסקלים חמורים יותר, אך לר"ש שנשפרים חמורים יותר יש ללמוד כדברי רב יהודה שכתוב **והנה אמת נכון** שיחד עם האחרים זה י"א ונשאר ג' לגז"ש לכן לר"ש לומדים ושפרים ולרבנן גם דבר שלומדים מק"ו התורה טורחת לכתבו, ור' אבהו מגדף על כך שנלמד לרבות ח' חקירות וח' בדיקות, וזה מובן לאביי בפסחים שלר"מ אדם לא טועה כלל בשעות או שטועה רק משהו אך לאביי לדעת ר' יהודה שטועה חצי שעה או לרבא שאדם טועה יותר א"כ חסר חקירה של איזה שעה, ואין לומר שבא לרבות כמה ביובל כי זה כבר שאלו באיזה שבוע אלא יש לומר שבאים לרבות באיזה יובל ולאביי כיון ששאלו באיזה שבוע אין צורך לשאול באיזה יובל שלא ממתנינים כל כך בעדותם.

ר' יוסי שאל את חכמים לדבריהם שאם אדם אמר אתמול הרג שואלים אותו באיזה שבוע באיזה שנה ובאיזה חדש בכמה בחדש, אמרו לו שגם לדברך אם אדם יעד עכשיו הרג ישאלוהו באיזה יום באיזה שעה ואיזה מקום, אלא שואלים את הבדיקות אף שלא צריך כדברי ר"ש בן אלעזר שמסיעים את העדים להטריחם, ור' יוסי סובר שאמש הרגו מצוי בכל עדויות עכשיו הרגו לא מצוי ברוב עדויות.

שנו בברייתא ששואלים מכירים אתם אותו נכרי הרג או ישראל התריתם בו האם קיבל עליו התראה האם התיר עצמו למיתה האם המית תוך כדי דיבור

להם ששנינו במשנה שבחקירות אמר אחד איני יודע העדות בטלה ובבדיקות אם אחד אמר איני יודע זה קיים ואם שניהם לומדים מהתורה מדוע בזה קיים ובוזה בטל, אמרו לו שבחקירות אם אחד אמר איני יודע זה עדות שלא מתקיימת בה הזמה שאינה עדות אך בבדיקות ניתן להזימם ולכן זה עדות אמר להם רמי א"כ אתם אומרים הרבה בסנהדרין אמרו לו שרק במה שאתה טוב ומודה לנו אנו אומרים הרבה אך אם הייתה מתריס להקשות עלינו לא היינו אומרים כלום.

שנינו שכשיש טעות ביום בחדש העדות קיימת ואמר רב אחא בר חנינא בשם ר' אסי בשם ר' יוחנן זה רק עד רובו של חודש ורבא מוכיח ממה ששנינו שאחד אומר בג' ואחד אומר בה' העדות בטלה ולכאורה נאמר שאחד יודע בשני עבורים ואחד לא ידע בהם אלא ודאי שברוב החדש הוא יודעים מתי הוקבע החדש הקודם, ויש לדחות שברוב הוא עדיין לא יודע אך הוא כבר יודע בשופר של קידוש החדש הבא ובשופר אחד יכולים לטעות ולא טועים בשני שופרות.

עוד אמר רב אחא בר חנינא בשם ר' אסי בשם ר' יוחנן שמברכים על החודש עד שתתמלא פגימתה ורב יעקב בר אידי מבאר בשם רב יהודה עד ז' בחדש ונהרדעי אמרו עד ט"ז בחדש,

דף מב ושניהם נחלקו בדעת ר' יוחנן מה נקרא מילוי פגימתה אם הכוונה שהלבנה תתמלא עד היתר של הקשת שלה או שתתמלא בעיגול לגמרי כנפה. **רב אחא מדפתי** מקשה מדוע לא מברכים הטוב והמטיב אמר לו רבינא וכי כשהיא חסירה מברכים דין האמת כדי שנוברך הטוב והמטיב כשתתמלא, אמר לו שאכן נברך את שניהם אמר רבינא שכיון שדרכה בכך לא נברך את הברכות הללו.

עוד אמר רב אחא בר חנינא בשם ר' אסי בשם ר' יוחנן שהמברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכניה שכתוב על הלבנה החדש הזה וכתוב זה קלי ואנוהו ושנו אצל ר' ישמעאל שאם לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חודש וחדש דיים ואמר אביי שלכן יש לאמרה מעומד מרימור ומר זוטרא כתפו אחד על השני וברכו כן.

רב אחא אמר לרב אשי שבא"י מברכים ברוך מחדש חדשים, אמר לו רב אשי שגם נשינו מברכים כך אלא כדברי רב יהודה בשם רב שמברכים ברוך אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתן אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים.

רב אחא בר חנינא אמר שר' אסי דרש בשם ר' יוחנן בפסוק כי בתחבולות תעשה לך מלחמה שבמי מוצאים מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה ורב יוסף קרא על עצמו **ורוב תבואות בכח שור**.

ר' שימי בר אשי אומר שבאחד אומר בשעה ב' והשני אומר בג' זה קיים כשאומרים עשות אך אם אחד אומר קודם הנץ והשני אומר אחר הנץ עדותם בטלה ולכאורה זה פשוט שלא טועים בכך אלא אחד אומר קודם הנץ ואחד אומר בתוך הנץ בטלה העדות, ולכאורה גם זה פשוט אלא יש לומר שהחידוש הוא שלא נאמר שגם השני עמד לפני הנץ אלא שראה קצת זהרורים מהחמה, קמ"ל שאין לצרפם.

שנינו במשנה שאם היה ממש בדברי אותו תלמיד הוא לא יורד כל אותו היום וישנה ברייתא שאם יש ממש בדבריו לא יורד לעולם ואם אין ממש לא יורד כל אותו היום כדי שעלייתו לא תהיה לו ירידה, ואביי אומר שהמשנה דברה באין ממש בדבריו.

הדיינים לא שותים יין אמר רב אחא בר חנינא שכתוב **ולרוזנים אין שכר** למי ששוקק ברזיו של העולם לא ישתכרו.

במקשה שהיו שוים ועמדו במחלוקת אמר רב אחא שפוטרים אותו וכן אמר ר' יוחנן ורב פפא שאל את אביי מדוע לא פטרוהו קודם אמר לו שר' יוחנן אמר שלא יצאו מעורבבים מב"ד וללישנא בתרא שאל רב פפא מדוע להוסיף שיפטרוהו כבר מב"ד הראשון ואמר אביי ר' יוסי סובר כך כמו ששנינו שר' יוסי אומר שכמו שלא מוסיפים על ע"א כך לא מוסיפים על כ"ג.

שנו בברייתא שבדיני ממונות אומרים הזדקן הדין אך לא בדיני נפשות ואם הכוונה שלא אומרים קשה הדין א"כ יש סברא יותר לומר כך בדיני נפשות ואכן כך אמר רב הונא בר מנוח בשם רב אחא בר רב איקא שיש להפוך שבדיני נפשות צריך לעיין יותר, ורב אשי אומר שאין להפוך והכוונה שהדין חכם שהוא יפה ועומד על בוריו, ויש להוכיח מברייתא שהגדול בדיינים אומר הזדקן הדין וזה מובן כדברי רב אשי שהגדול משבח את מה שדנו אך אם הכוונה שהדין קשה א"כ לא רק שהוא קשה אלא שהוא גם צריך לבייש את עצמו ויש לומר שאכן עדיף שאדם יתבייש מעצמו ולא יביישוהו אחרים, וללישנא בתרא ההוכחה היא להיפך שאם הכוונה שהדין קשה לכן אומר הגדול שעדיף לא לבייש עצמו משיביישוהו אחרים אך אם הוא אומר שהדין חכם וכי הוא יכול לשבח עצמו הרי נאמר **יהלך זר ולא פייך** ויש לומר שדברי הב"ד מוטלים על הגדול שבהם כמו ששנינו גמרו את הדבר הכניסו אותם וגדול שבדיינים אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב.

עמוד ב פרק נגמר הדין

משנה אחר גמר דין הציאוהו להסקל ובית הסקילה היה מחוץ לב"ד כמו שכתוב **הוצא את המקלל** אחד עומד על פתח ב"ד והסודרים בידו וסוס רחוק ממנו כדי שיוכל לראותו אם אחד אמר יש לי ללמד עליו זכות הוא נפנף

בסודר והסוס רץ ומעמידם ואפילו אם הנידון עצמו אומר יש לי ללמד עליו זכות מחזירים אותו אפילו ד' וה' פעמים ובלבד שיש ממש בדבריו. **גמרא** יש להקשות וכי בית הסקילה היה רק חוץ לב"ד הרי שנינו שהוא היה חוץ לג' מחנות ויש לומר שאכן היה מחוץ לעיר וכתוב כך שאם ב"ד ישבו חוץ לעיר בכ"ז בית הסקילה היה חוץ לב"ד שלא יראה כאילו ב"ד רוצחים או כדי שיהיה לו שהות שתהיה לו הצלה.

שנו בברייתא מנין שבית הסקילה חוץ לג' מחנות שכתוב **הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה** ואין לומר רק מחנה אחד שכתוב כאן **מחוץ למחנה** ולומדים גזירה שוה מפרים הנשרפים שהיו חוץ לג' מחנות ושם לומדים ממה שכתוב בפר העדה **חוץ למחנה** וזה מיותר שהרי כתוב **ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון** אלא בא לתת לו מחנה נוסף ובדשן כתוב **אל מחוץ למחנה** וזה מיותר שהרי כתוב **על שפך הדשן ישרף** אלא בא לתת לו מחנה שלישית ואין ללמוד משחטי חוץ שזה מחנה אחד שמסתבר לומר מפרים הנשרפים שבשניהם כתוב **הוצא אל מחוץ למחנה** ושניהם מכשיר ומכפר, אך לכאורה נלמד נסקל משחטי חוץ שזה אדם חוטא ושניהם זה נטילת נשמה ובשניהם אין פיגול כקרבן, ויש לומר שעדיף ללמוד מכשיר ממכשיר שכך זה חובתו, רב פפא מבאר שמשנה עמד במחנה לויה והקב"ה אמר לו **הוצא אל מחוץ למחנה** היינו מחנה לוייה ואח"כ כתוב **עוד ויוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה** והכוונה חוץ למחנה ישראל אך קשה שמפסוק זה לומדים את העשייה עצמה, יש לומר שעשייה כתוב אח"כ להדיא

דף מג ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה, ומה שכתוב אח"כ **וירגמו אותו באבן** יש לומר שלומדים מזה **אונתו** ולא בכסותו ומאכן לומדים שאם מת באבן אחת יצא, וצריך לכתוב אבן וגם לכתוב אבנים שאם היה כתוב אבן היינו אומרים שאם לא מת באחת לא יביאו עוד להרגו לכן כתוב אבנים, ואם היה כתוב אבנים היינו אומרים שמתחילה יביא שנים לכן כתוב אבן, אך קשה על רב פפא שהתנא למד להדיא מפרים הנשרפים, ויש לומר שהכוונה אילו לא נאמר פסוק היינו לומדים מפרים ואחר שצאמר פסוק אין צורך לגז"ש, רב אשי אומר שמשנה ישב במחנה לויה ואמר לו הקב"ה **הוצא** הכוונה מחוץ למחנה לויה **ומואל מחוץ למחנה** לומדים להוציא ממחנה ישראל ואין ללמוד מ**ויוציאו** כי זה נלמד לעשייה ואמנם עשיה לכאורה ניתן ללמוד מ**ובני ישראל עשו** יש לומר שמפסוק אחד לומדים שסמכו עליו ומהפסוק הנוסף לומדים דחייה, והתלמידים הקשו לרב אשי איך הוא ידרוש את מה שכתוב **הוציא** בפרשת פרים הנשרפים.

רב הונא אומר שפשוט לו שהאבן שנסקל בה וכן העץ שנתלה עליו והסיף שנהרג בו והסודר שנחנק בו באים משל ציבור שלא אומרים לאדם משלך נהרוג אותך, אלא יש להסתפק בסודר שמיניפים בו והסוס שרץ להחזירים שזה להצלתו וא"כ זה בא משל הנידון או שזה בא משל ציבור כיון שעליהם מוטל לחפש הצלה, עוד יש להסתפק במה שאמר ר' חייא בר אשי בשם רב חסדא שמשקים את היוצא ליהרג קורט לבונה בכוס יין כדי שתטרף דעתו כמו שכתוב **תנו שכר לאובר ויין למרי נפש** ושנינו שושנים יקרות שבירושלים התנדבו והביאו אותם ואם לא התנדבו לכן משל מי זה בא ומסתבר שזה בא משל ציבור שכתוב **תנו** משלהם.

רב אחא בר הונא שאל את רב ששת במקרה שאחד מהתלמידים אמר יש לי ללמד עליו זכות ונאלם וסימן רב ששת בידו שזה דברי רוח שא"כ נחשב אחד מכל העולם, אך יש לחלק שלא מצאנו אף אחד אך תלמיד זה אמר להדיא שיש לו לימוד זכות ויש להוכיח מדברי ר' יוסי בר' חנינא שאם אחד מהתלמידים זיכה ומת רואים כאילו הוא חי והוא נשאר במקומו משמע שרק אם זיכה ואם לא לא, ויש לומר שאם זיכה פשוט שמחשיבים אותו אך השאלה היא אם לא זיכה אלא רק אמר.

שנינו במשנה שאם אין ממש בדבריו לא מחזירים אותו ומשמע אפילו פעם ראשונה ושניה אך ישנה ברייתא שפעם הראשונה והשניה בין אם יש ממש בדבריו בין שאין ממש בדבריו מחזירים אותו ומפעם שלישית והלאה מחזירים אותו אם יש ממש בדבריו, ורב פפא אומר שאכן יש לפרש במשנה שלא מחזירים רק מפעם שלישית והלאה, ואביי מבאר שאם אמר שיש לו לימוד זכות מוסרים לו זוג חכמים שיראו אם יש ממש בדבריו ומתחילה לא מוסרים לו כי חוששים שמחמת הפחד הוא לא אמר את כל מה שיש לו לומר.

משנה אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לא מוציאים אותו להסקל ויוצא לפניו כרוז פלוני יוצא להסקל על עבירה פלונית ופלוני ופלוני עדי ומי שיוודע עליו זכות יבא וילמד עליו. **גמרא** אביי אומר שמכריזים על זמן העבירה יום מקום ושעה שמה יוכל מיישנה להזים עדי.

משמע שהכרוז יוצא לפניו אך לא מתחילה ויש להקשות שאת הנוצרי תלו בערב פסח ויוצא כרוז מ' יום קודם שהוא הולך להסקל על שכישה והסית והדיח מי שיוודע עליו זכות יבא ויעיד עליו ותלו אותו בערב פסח, ויש לדחות שקשה על הברייתא שאין טוענים למסית שכתוב **לא תחמול ולא תכסה עליו** אלא הוציאו כרוז מ' יום קודם כי הוא היה קרוב למלכות.

לנוצרי היו ה' תלמידים מתאי נצר בנוי ותודה, וכשהביאום למות אמר מתאי וכי מתאי יהרג הרי כתוב **מתי אבא ואראה פני אלוקים** אמרו לו כן שמתאי יהרג שכתוב **מתי ימות ואבד שמו**, ונקאי אמר וכי נקאי יהרג הרי כתוב **נקי וצדיק אל תהרג** אמרו לו שיהרג שכתוב **במסתרים תהרג נקי**, ונצר אמר וכי נצר יהרג הרי כתוב **ונצר משרשיו יפרה** אמרו לו שיהרג שכתוב **ואתה**

השכלת מקברך כנצר נתעב וכוני אמר וכי בוני יהרג הרי כתוב בני כבורי ישראל אמרו לו שיהרג שכתוב הנה אנכי הרג את בנך בכורך ותודה אמר וכי תודה יהרג הרי כתוב מזמור לתודה אמרו לו שיהרג שכתוב זוכת תודה יכבדני, עמוד ב ריב"ל דרש בפסוק הזה שהזוכה יצרו ומתודה עליו הכתוב מעלה עליו כאילו כיבד את הקב"ה בב' עולמים שכתוב בב' נונים. עוד אמר ריב"ל שבזמן ביהמ"ק כשמקריב עולה שכרה בידו וכן כשמקריב מנחה אך מי שדעתו שפלה זה נחשב כאילו הקריב את כל הקרבנות שכתוב זכתי אלוקים רוח נשברה ואין תפלתו נמאסת שכתוב לב נשבר ונרכה אלוקים לא תבוה.

כשהיה הנידון במרחק 'אמות מבית הסקילה אומרים לו להתודות שדרך כל המומת להתודות והתודה יש לו חלק לעוה"ב כמו שמצאנו בעכשן שיהושע אמר לו בני שים נא כבוד לה' אלוקי ישראל ותן לו תודה ויפן עכשן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי וכזאת עשיתי ויודיו ויפן עליו שכתוב ויאמר יהושע מה עכרתני וערכך ה' ביום הזה שרק ביום הזה אתה עכור אך לא בעוה"ב ואם אינו יודע להתודות אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה עך כל עוונותי ור' יהודה אומר שאם היו יודע שהעדים שקרנים יאמר מיתתי כפרה על כל עוונותי חוץ מעוון זה אמרו לו א"כ יאמרו כך כולם כדי לנקות עצמם. גמרא שנו בברייתא שיהושע אמר נא וזה לשון בקשה שכשאמר לו הקב"ה חטא ישראל אמר יהושע מי חטא אמר לו ה' וכי דילטור אני הטל גורל ויהושע הטיל גורל ועכשן עלה בגורל אמר לו עכשן איך אתה בא עלי בגורל וכי אם נשים בגורל רק אותך ואת אלעזר הכהן ודאי יצא רק אחד אמר לו יהושע אל תוציא לעז על הגורלות שא"י עתידה להתחלק בגורל שכתוב אך בגורל תחלק את הארץ, תן תודה אמר רבינא שהוא שיחדו בדברים שמבקשים ממנו רק הודאה ויפטר ואז ענה עכשן חטאתי וכזאת עשיתי ואמר רב אסי בשם ר' חנינא שהוא מעל בג' מקומות פעמיים בימי משה ואחד בימי יהושע שכתוב כזאת וכזאת ור' יוחנן אומר בשם ר"א בן ר"ש שהוא מעל ה' פעמים ד' פעמים בימי משה ואחד בימי יהושע שכתוב חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי ועד עכשיו הוא לא נענש כיום שהקב"ה לא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, ונחלקו תנאים בפסוק הנסתרות לה' אלוקיננו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם שלר' יהודה נקוד על לנו ולבנינו ועל ע' של עד ללמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו את הירדן, ור' נחמיה אומר שלעולם לא ענש על הנסתרות שכתוב עד עולם והפסוק מלמד שכמו שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על הגלוי עד שעברו את הירדן,

דף מד' ומה שעכשן נענש זה בגלל שאשתו ובניו ידעו בו.

רב אבא בר זבדא למד בפסוק חטא ישראל שאף שחטא ישראל הוא ואמר ר' אבא שעל זה אומרים האנשים הדס שבין הקוצים הדס שמו וכן קוראים לו. מה שכתוב בענין וגם עברו את ברייתא אשר צויתי אותם גם לקחו מן החרס גם גנבו גם כיחשו גם שמו בכליהם ואמר ר' אילעא בשם ר' יהודה בר מספרתא שעכשן היה מושך בערלתו שכתוב כאן עברו את ברייתא וכתוב בברייתא את ברייתא הפך ולכאורה זה פשוט ויש לומר שהיינו אומרים שלא פקד במצוה עצמה, קמ"ל שכן, ומה שכתוב כי נבלה עשה בישראל אמר ר' אבא בר זבדא שהוא בא על נערה המאורסה שכתוב כאן נבלה ושם כתוב כי עשתה נבלה בישראל והחידוש הוא שלא נאמר שלא פקד כל כך, ורבינא אומר שהגז"ש היא ללמד שדינו כנערה המאורסה בסקילה.

ריש גלותא שאל את רב הונא בפסוק ויקח יהושע את עכשן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון הזהב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמורו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו אם הוא חטא בניו ובנותיו לא חטאו, אמר לו רב הונא לדרבין מדוע כתוב וכל ישראל עמו וכי כולם חטאו אלא הביאו את כולם כדי לרדותם וא"כ גם בניו ובנותיו הובאו לרדותם ומה שכתוב וישרפו ויסקלו מבאר רבינא שהראוי לסקילה קיבל סקילה והראוי לשריפה קיבל שריפה, ומה שכתוב וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתיים שקלים כסף מבאר רב שזה היה תלית צמר נקי, ושמואל אמר שזה היה סרבל צבוע בצבע יקר.

מה שכתוב ויציקום לפני ה' מבאר ר"נ שחבטם יהושע לפני המקום ואמר וכי על אלו יהרגו רוב הסנהדרין שכתוב ויכו מהם אנשי העי כשלושים וששה איש ור' יהודה דרש ל"ו ממש ור' נחמיה אומר שלא כתוב שלושים וששה אלא כשלושים וששה אלא מדובר ביאר בן מנשה ששקול כרוב סנהדרין.

ר"נ אמר שרב דרש בפסוק תחוננים ידבר רש ועשיר יענה עזות רש זה משה ועשיר זה יהושע, ואין לפרש שהראיה לכך ממה שכתוב ויציקום לפני ה' וכמו שביאר ר"נ שא"כ גם פנחס יקרא עז שכתוב ויעמד פנחס ויפלה ותעצר המגיפה ור"א דרש שלא כתוב ויתפלל אלא ויפלה שעשה פלילות של דין עם קונו שהוא חטא זמרי וכזכי לפני ה' ואמר רבונא שיש עולה וכי על אלו יפלו כ"ד חבט מישראל כמו שכתוב והיה המתים במגיפה ארבעה ועשרים אלף, אלא ממה שאמר יהושע ולמה העברת העביר את העם הזה את הירדן ויש לדחות שגם משה אמר למה הרעות לעם הזה, אלא יש לדרוש מהפסוק ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ויאמר ה' אל יהושע קום לך ור' שילא דרש שאמר לו הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם הרחקתם ס' מיל ואחר שיעצו רב שילא העמיד רב אמורא ודרש כאשר צוה ה' את משה עברו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא החסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה ומה שכתוב קום לך שהוא אמר אתה גרמת להם ולכן נאמר בעי ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה.

כתוב בפסוק והיה בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא ואח"כ כתוב ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו ולכאורה איך עשה כך הרי ר' יוחנן אמר שאסור לתת שלום לחבירו בלילה שחוששים שהוא שד, ויש לומר שהמלאך אמר שר צבא ה' והוא הוציא שם שמים ואין לומר שהוא שד והוא שיקר כי ידוע לנו שאינם מוציאים שם לבטלה עמוד ב אמר לו המלאך אתמול בטלתם תמיד של בין הערביים ועכשיו ביטלת תלמוד תורה שאל יהושע על מה באת אמר לו עתה באתי ומיד כתוב וילן יהושע בתוך העמק וביאר ר' יוחנן שהלך ולן בעומקה של הלכה, ומזה למד רב שמואל בר אינאי בשם רב שלימוד תורה גדול מהקרבת תמידים שכתוב עתה באתי.

אביי שאל את רב דימי איך למדו בא"י את הפסוק אל תצא לריב מהר פן מה תעשה באחריתך הכללים אותך רעך, וריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל אמר רב דימי שאמר הקב"ה ליחזקאל לך אמור להם לישראל אביך האמורי ואמך חתית ואומרת לו רוח פסקונית וכי אם אברהם ושרה לפניך אתה מכלים אותם ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל, אך קשה וכי יש למלאך כח לדבר כך ויש לומר כדברי ר' יוסי בר חנינא שיש לגבריאל ג' שמות פסקון אטמון וסגרון שפוסק דברים כלפי מעלה ואותם עוונותיהם של ישראל ואחרי שהוא סוגר אין אחר יכול לפתוח.

ר"א דרש בפסוק היערוך שועך לא בצר שלעולם יקדים אדם תפלה לצרה שאם לא שאברהם הקדים תפילה בעי לא היו ניצולים במלחמת העי, ור"ל מבאר בפסוק שהמאמץ עצמו בתפילה למטה אין לו צרים למעלה, ור' יוחנן מבאר שלעולם יבקש אדם רחמים שכולם יאמצו את כוחו ולא יהיה לו צרים למעלה.

שנו בברייתא שוידויו של עכשן כיפר לו שכתוב יעכרך היום הזה שרק ביום הזה אתה עכור אך לא לעוה"ב וכתוב בדברי הימים ובני זרח זמרי ואיתן והימך וכלכל ודרדע כולם חמשה וכתוב כולם ללמד שכולם שוים לעוה"ב, ובדברי הימים כתוב זמרי ובספר יהושע הוא נקרא עכשן נחלקו רב ושמואל אם עכשן שמו וכינויו זמרי שעשה מעשה זמרי או ששמו זמרי וכונה עכשן שעיכן עוונותיהם של ישראל שגלגל עליהם פקידת עוונותיהם.

אמרו לר' יהודה שכולם ינקו עצמם ויאמרו חוץ מעוון זה ולכאורה שאכן יאמרו כך אלא כדי שלא להוציא לעז על הבתי דינים ועל העדים.

שנו בברייתא מעשה באחד שיצא ליהרג ואמר אם יש בי עוון זה לא תהיה מיתתי כפרה על עוונותי ואם אין בי עוון זה מיתתי תהיה פרה על כל עוונותי וב"ד וכל ישראל מנוקים ולעולם לא תהיה מחילה לעדים וכששמעו חכמים על כך אמרו שאי אפשר להחזירו כיון שנגזרה גזירה אלא יהרג והקולר יהיה תלוי בצוארם של העדים, ולכאורה זה פשוט שלא יחזירו את הדין ויש לומר שמדובר שהעדים חזרו בהם אך לכאורה לא מועיל חזרתם שהרי כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, ויש לומר שהורגים למרות שיש טעם בדברי העדים שנשכרו על כך כמו המעשה שיש לכסותו בבנו של שמעון בן שטח ששונאי אביו העלילו עליו על שקר.

משנה כשהיה הנידון במרחק ד' אמות מבית הסקילה הפשיטוהו מבגדיו לר' יהודה את האיש מכסים מלפניו ואת האשה מלפניה ומאחריה ולחכמים רק איש נסקל ערום ואשה לא.

דף מה גמרא שנו בברייתא שלר' יהודה את האיש מכסים פרק אחד לפניו ואשה ב' פרקים מלפניה ואחריה כי כולה ערוה ולחכמים רק איש נסקל ערום ואשה לא נסקלת ערומה, וטעמם של חכמים שכתוב ורגמו אותו ואין למעט אשה אותו ולא אותה שהרי כתוב והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אלא המיעוט הוא אותו בלי כסותו אך אותה בכסותה, ור' יהודה דרש אותו בלא כסותו בין איש ובין אשה, ולכאורה יוצא שרובן חששו להרהור ולר' יהודה לא חששו, וקשה שהם נחלקו להיפך ששנינו לגבי סוטה שלת"ק הכהן אוזח אותה בבגדיה אם נקרעו ונפרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר את שערות ור' יהודה סובר שאם לבה נאה לא מגלהו וכן אף שערות נאה לא סותר אותן, ורבה מבאר ששם חששו ששם היא תצא זכאה יתגרו בה פרחי כהונה אך כאן מדובר באשה שנהרגת ואין לומר שנחששו שזה יגרה אותה באחרות שהרי ידוע שאין יצה"ר שולט אלא במה שענינו רואות, ורבה אומר וכי קשה רק מר' יהודה על ר' יהודה הרי קשה מחכמים על חכמים, ויש לומר שבר' יהודה לא קשה כדברי רבה ולרבנן לא קשה שבסוטה יש ענין לביישה שכתוב ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כומתכנה אך כאן שהאשה תסקל בבגדיה זה מרבה לה יסורים, ואין לומר שנעשה לה שני דברים גם בושה וגם מיתה שר"נ אמר בשם רבה בר אבוה שיש ללמוד מהפסוק ואהבת לרעך כמוך שיש לברור לו מיתה יפה, ולכאורה יוצא שדברי ר"נ תלוי במחלוקת תנאים ויש לדחות שכולם סוברים כר"נ שיש לברור מיתה יפה אך נחלקו אם עדיף לה לא להתבייש אף שהיא לא מתה מהר או שנח לה למות מהר ולא להתבזות.

משנה בית הסקילה גבהו שתי קומות אחד מהעדים דוחפו על מתניו ואם נהפך על לבו הופכו על מתניו ואם מת בנפילה יצא ואם לא השני נוטל אבן ונותנה על לבו אם מת בה יצא ואם לא כל ישראל רוגמים אותו כמו שכתוב יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה. גמרא יש ב' קומות ועוד קומתו יחד ג' קומות ולכאורה שנינו לגבי בור המזיק שבי' טפחים יש בו כדי להמית מבאר ר"נ שכתוב ואהבת לרעך כמוך שיש לברור

לו מיתה יפה למות מהר ובי' טפחים יש יותר יסורים ואין לומר שיגביהו יותר מב' קומות שאז יהיה לו ניוול.

שנו בברייתא שעושים דחיה בסקילה שכתוב **ירה** ובסקילה לומדים **מסקל** ועושים סקילה ודחיה שכתוב **סקל יסקל או ירה** ואם מת בדחיה יצא שכתוב **או ירה יירה** ולומדים דורות מסיני **עמוד ב** שכתוב **סקל יסקל** בלשון עתיד.

שנינו במשנה שהעד השני נוטל את האבן ויש להקשות ששנינו שלר"א בן ר"ש שהאבן היתה משא שני בני אדם ונטלה ונותנה על לבו אם מת בה יצא, ויש לומר שקשה מיניה וביה שהאבן היתה כבירה ואין יחיד נוטל אותה אלא שהוא מרים אותה אם חבירו ואחד דוחפה כדי שתבא בכח גדול.

שנינו במשנה שאם לא מת באבן רגימתו בכל ישראל, ויש להקשות ששנינו שלא שנה אדם בה ויש לומר שאכן לא שנה אך אם צריך כך הוא הדין לעשות, ויש להקשות על מה שכתוב אבן היתה שם הרי יש ברייתא שאבן שנסקל בה ועץ שנחלה עליו וסיף שנחרג בו וסודר שנחנק בו נקבר עמו, ויש לומר שבכל עת מתקנים אבן כזו, ואמנם יש ברייתא שלא נקברים עמו אמר רב פפא שהכוונה שהיא נקברת תוך ד' אמות שלא אך לא עמו ממש.

שמואל אומר שאם נקטעה יד העדים פטור הנידון שהרי כתוב **יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו** ויש להקשות א"כ עדים שמתחילה היו גדמים הם פסולים לעדות, ויש לומר שרק אם נגרעה אחר העדות שכתוב **יד העדים** שהיתה כבר, ויש להקשות ששנינו שכל עדים בעולם יכולים להעיד שנגמר דינו של פלוני ועדין הם פלוני ופלוני יהרג וא"כ לא צריך את העדים שהעידו תחילה, ושמואל סובר שמדובר באותם העדים ולא צריך את אותו ב"ד, ויש להקשות שלא דורשים את הפסוק כמו שכתוב שהרי שנינו על הפסוק **מות יומת המכה רוצח הוא** ואם אין יכול להמיתו במיתה הכתובה בו ממייתם אותו בכל מה שיכול להמיתו שכתוב **מות יומת** מכל מקום ויש לומר ששם יש גזירת הכתוב מיוחדת ואין ללמוד משם כי רוצח וגואל הדם זה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים ששנינו גואל הדם ימית את הרוצח שיש מצוה ביד גואל הדם ואם אין לו גואל ב"ד מעמידים לו גואל שכתוב **בפגעו בו** מכל מקום, ומר קשישא בן רב חסדא הקשה ממה ששנינו לגבי בן סורר ומורה שאם אחד מהוריו גידם או אילם או חיגר או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר, שכתוב **ותפשו בו** ולא גרמים **והוציאו** ולא חגרים **ואמרו** ולא אלמים **בננו זה** ולא סומים **איננו שומע בקולינו** ולא חרשים משמע שדורשים את הפסוק כמו שהוא, ויש לחלק ששם כל הפסוק מיותר לדרשו, ויש להוכיח מעיר הנדחת שלר' ישמעאל אם אין לה רחוב אינה נעשית עיר הנדחת ולר"ע אם אין לה רחוב עושים לה רחוב ומחלוקתם היא רק אם רחוב שעשו אח"כ נקרא **רחובה** או שצריך רחובה שהיה מתחילה אך לכו"ע צריך רחוב כמו שכתוב, ויש לומר שנחלקו תנאים בזה ששנינו לגבי מצורע שאם אין לו בהן יד או רגל אין לו טהרה לעולם ור"א סובר שנותן על מקום הבהן ויוצא ור"ש סובר שנותן על שמאלו ויוצא.

משנה לר"א כל הנסקלים נתלים ולחכמים רק המגדף והעובד ע"ז נתלים, לר"א את האיש תולים ופניו כלפי העם ופני האשה שנתלית הם כלפי העץ ולחכמים רק איש נתלה ואשה לא נתלית ור"א הוכיח ששמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שהוא תלה פ' נשים ולא דנים שתיים בב"ד אחד אלא זה היה הוראת שעה. **גמרא** שנו בברייתא שר"א למד בפסוק והומת ותלית אך לא כל המתים נתלים אלא רק **כי קללת אלוקים תלוי** והיינו כל הנסקלים כמקלל ולחכמים כמו שמקלל כפר בעיקר כל כל מי שכפר בעיקר, ונחלקו אם דורשים כולו ופרט או ריבוי ומיעוט שרובן דורשים **שוהומת ותלית** הוא כלל **כי קללת הוא פרט** ואם היו קרובים יחד היינו אומרים שאין בכלל של הנתלים אלא מה שבפרט והיינו מקלל,

דף מו אך כיון שהם רחוקים זה מזה מדמים לזה גם עובר ע"ז שדומה למקלל ור"א דורש בריבוי ומיעוט **והומת ותלית** ריבה **כי קללת** מיעוט ולו היו קרובים היינו מרבים רק ע"ז שדומה לה לגמרי עכשיו שהם רחוקים ריבו את כל הנסקלים.

לרבנן תולים רק איש שכתוב **ותלית אותו** ולא אותה ור"א סובר שממעטים מאותו רק שלא יתלה בבגדיו ואכן גם רבנן מיעטו בגדים אלא למדו רבנן מהפסוק **וכי יהיה באיש חטא** ולא אשה ור"א דרש כדברי ר"ל למעט בן סורר, אך קשה שישנה ברייתא מפורשת שלר"א בן סורר ומורה נסקל ונתלה, אלא מבאר ר"נ בר יצחק שמאיש מרבים בן סורר שלא נאמר שבפסוק כתוב **כי יהיה באיש חטא** ולא בבן חטא שהוא נהרג על חטאו ואילו בן סורר נהרג רק על שם סופו אך כיון שכתוב **כי יהיה באיש** זה מיעוט אחר מיעוט לרבות בן סורר.

רב **חסדא** אומר שמה שאמרו שלא דנים שתי מיתות ביום אחד מדובר בשני מיתות אך מיתה אחת דנים, ויש להקשות שר"א הביא ראיה משמעון בן שטח ואמרו לו שהוא תלה פ' נשים ואין דנים שנים ביום אחד ולכאורה מדובר במיתה אחת שכן דנים אלא יש לפרש בדברי רב חסדא שלא דנין מיתה אחת כעין ב' מיתות והיינו ב' עבירות אך מיתה אחת ועבירה אחת דנים ובפ' נשים היה כמה עבירות, ורב אדא בר אבהה מקשה ששנינו שלא דנים שנים ביום אחד אפילו נואף ונואפת, ורב חסדא מבאר שמדובר שיש בהם ב' מיתות כגון בת כהן שדינה בשריפה ובועלה בחנק או בת כהן וזוומי וזוממיה שהיא בשריפה והזוממים כמיתת הבעול.

שנו בברייתא שר"א בן יעקב אמר שמעתי שב"ד מכים ועונשים אף בדבר שהתורה לא אסרה ולא שבאו לעבור על דין תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה, והיה מעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יוונים וב"ד סקלוהו לא מפני שהוא חייב סקילה אלא שהשעה צריכה לכך וכן היה מעשה באחד שהטיח את אשתו תחת התאנה וב"ד הלך אף שאינו חייב מלקות אלא שהשעה צריכה לכך.

משנה כיצד תולים משקעים את הקורה בארץ והעץ יוצא ומקיף את שתי ידי זו על זו ותולה אותו, ור' יוסי סובר שהקורה מוטית על הכותל ותולה אותו כדרך הטבחים ומתירים אותו מיד ואם לן עוברים בלאו של **לא תלין נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת אלוקים תלוי** כלומר שזה נתלה מפני שבירך את ה' ונמצא שמתחלל שם שמים. ר"מ אומר שכשארם מצטער השכינה אומרת לשון קלני מראשי קלני מזוועה ואם המקום מצטער על דם רשעים שנשפך ק"ו בדמם של צדיקים, ולא רק בזה אמרו אלא כל המליץ מתו עובר בלאו הנ"ל ואם הלינו לכבודו כדי להביא ארון ותכריכים אינו עובר, ולא קברו את המומת בקברות אבותיו אלא היו לב"ד שני בתי קברות אחת שקברו בה את הנהרגים והנחנקים ואחת שקברו בה את הנסקלים והנשרפים, כשהתעכל הבשר לקטו את העצמות וקברום במקומם והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינים ובשלום העדים לומר שאין בלבם עליהם שדנו דין אמת, **עמוד ב** ולא נהגו עליהם אבילות אך נהגו אנינות שהיא בלב. **גמרא** שנו בברייתא שאם היה כתוב חטא ותלית היינו אומרים שממיתים אותו בתלייה כדרך המלכות אך כתוב **והומת ותלית** א"כ ממייתים אותו ואח"כ תולים ומשהים אותו עד סמוך לשקיעה וגומרים את דינו וממיתים אותו ואח"כ תולים אותו, ואחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצוות תלייה, ושנו בברייתא שכתוב עץ ומשמע בין תלוש בין מחובר אך כתוב **כי קבר** שאינו מחוסר אלא קבורה ועץ מחובר חסר קציצה וקבורה ור' יוסי סובר שהוא מונח בכותל כי אם יהיה נעוץ בקרקע הוא מחוסר תלישה וקבורה, ורבנן סוברים שתלישה לא נקראת מעשה נוסף.

ר"מ **אומר** על לא תלין שזה משל לשני אחים תאומים בעיר שמינו אחד למלך והאחר יצא לליסטות והמלך צוה לתלותו והרואה אותו אומר המלך תלוי והמלך צוה להורידו.

אביי מבאר את הלשון קלני קל איני, ורבא מקשה א"כ היה צריך לכתוב כבד עלי ראשי כבד עלי זרועי אלא מבאר רבא שזה כאומר קל לי העולם ולכאורה את המלה קללה צריך לגופו, ויש לבאר שא"כ היה צריך לכתוב מקלל וכתוב **קללת** ללמד מלשון קל, ואין לומר שכל הפסוק בא לכך כי א"כ היה צריך לכתוב קלת וכתוב **קללת** ללמוד לגופו וגם מלשון קל עלי.

ר' **יוחנן** ואמר בשם רשב"י שהמליץ מתו עובר עליו בלאו שכתוב **כי קבר תקברנו** וללישא בברא ר' יוחנן הביא בשם רשב"י רמז לקבורה מהתורה שכתוב **כי קבר תקברנו**, ושבור מלכא אמר לר' חמא מנין לקבורה מהתורה ושתק ולא אמר לו כלום ורב אחא בר יעקב אמר שהעולם נמסר ביד טפשים שהיה לו לומר **כי קבר** אך יש לומר שניתן לפרש שקוברים בארון ולא משמע לו לדרוש מתקברנו, וממה שנקברו הצדיקים אין להוכיח כי זה רק מנהג, ומה שהקב"ה קבר את משה כדי לא לשנות מהמנהג, ומה שכתוב **וספדו לו כל ישראל וקברו אותו** כדי שלא לשנות מהמנהג, ומה שכתוב **לא יספדו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו** הקללה היא שיהיה בהם שינוי מהמנהג.

הסתפקו האם קבורה היא כדי שלא יתבזה המת ברקבו או כדי לכפר עליו, והנ"מ אם צוה שלא יקברוהו שאינו יכול לבזות עצמו לאחר מותו אך על כפרה הוא יכול לוותר, ולכאורה יש להוכיח ממה שנקברים הצדיקים ולכאורה אינם צריכים כפרה, ויש לדחות שהם צריכים כפרה כמו שכתוב **כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא**, ולכאורה יש להוכיח מאביה בן ירבעם שכתוב **וספדו לו כל ישראל וקברו אותו כי זה לבדו יבא אל קבר** ואם נאמר שהקבורה היא כפרה מדוע לא יקברו את שאר בית ירבעם, ויש לדחות שלאחרים לא יהיה כפרה ויש להוכיח ממה שכתוב **לא יספדו ולא יקברו**, ויש לדחות שלא מגיעה להם הכפרה של הקבורה.

הסתפקו אם ההספד הוא כבוד החיים או של המתים, ונ"מ אם המת אמר שלא יספדוהו ועוד נ"מ אם ניתן להוציא מהיורשים את דמי ההספד, ויש להוכיח ממה שכתוב **ויבא אברהם לספד לשרה ולבכותה** ואם נאמר שזה כבוד החיים משום כבודו של אברהם משהים את קבורת שרה, ויש לדחות שלשרה עומה טוב שאברהם יתכבד בה, ויש להוכיח ממה שספדו לאביה ואם ההספד הוא כבוד החיים האם היה מגיע להם, ויש לדחות שטוב לאביה שיתכבדו בו, ויש להוכיח ממה שכתוב **לא יספדו** ואם זה כבוד החיים יספדו בגלל הצדיקים, ויש לדחות שלא טוב לצדיקים שיתכבדו ברשעים, ויש להוכיח ממה שנאמר בצדיקהו **בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך ואוי אדון יספדו לך** ואם זה כבוד החיים מה אכפת לו, ויש לומר שהנביא אומר לו שיתכבדו בו ישראל כמו שהתכבדו באבותיו